СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
„СВЕТИ СОФРОНИЙ ВРАЧАНСКИ”
4023, гр. Пловдив, ЖК „Тракия“, ул. „Съединение“ № 53
www.sofrony.net, e-mail: info-1690644@edu.mon.bg, +35932682690
Иновативно училище

УТВЪРЖДАВАМ:

РОСТИСЛАВ КОПРИНКОВ

Директор на СУ „Св. Софроний Врачански“

гр. Пловдив

УЧИЛИЩЕН МЕХАНИЗЪМ

ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СУ „СВ. СОФРОНИЙ ВРАЧАНСКИ“ – ГР. ПЛОВДИВ ПРЕЗ 2026 / 2027 УЧЕБНА ГОДИНА

Настоящият училищен механизъм е приет на заседание на ПС с протокол № 11 / 10.09.2026 г. и е утвърден със заповед на директора № РД-10-..... / 15.09.2026 г.

Училищният механизъм е изготвен въз основа на:

Заповед №РД09–5906/28.12.2017 г. на Министъра на образованието и науката, с която е утвърден Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и Алгоритъм за прилагането му.

I. Цели:

1. Изграждане на целенасочена и последователна политика за превенция и интервенция на проявите на насилие и тормоз в образователната институция.
2. Изграждане на позитивен организационен климат.
3. Утвърждаване на позитивна дисциплина.
4. Преодоляване на факторите, водещи до прояви на насилие и тормоз между учениците в училище.

II. Определяне на понятията „Насилие“ и „Тормоз“:

Според Закона за закрила на детето и допълнителните разпоредби на Правилника за прилагането на ЗЗД, в България официалната дефиниция на понятието:

1. „Насилие“ – това е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда. В своята същност „насилието“ бива:

- **„Физическо насилие“ -** причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.
- **„Психическо насилие“ –** това са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и способността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходящата подкрепяща среда.
- **„Сексуално насилие“ –** това е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световната здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не

разбира напълно, и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табута на обществото“.

- **„Пренебрегване“ –** това е неуспеха на родителя, настойника и попичителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една то следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопастност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

2. „Тормоз“ – специфичен вид насилие сред децата, състоящо се от повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин. Ключови характеристики за тормоза са: злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете, извършваща се от позицията на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира, повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие. Проявите на тормоз биват:

- **„Физически тормоз“** – действия, с които чрез физически контакт се причинява и нанася болка.
- **„Психически тормоз“** – словесни изрази имащи за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или с друго, подчертаващо различието му от останалите деца.
- **„Сексуален тормоз“** – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер.
- **„Кибертормоз“** – насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства.

III. Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответните действия:

1. **Първо ниво – нарушаване на правилата:**

• **Физическо насилие** – леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост.

• **Психическо насилие** – омаловажаване, клюкарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, подмятания на коментари, подиграване, унижения, заплахи, неприлични коментари, измисляне на прякори, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизиране или предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове.

• **Сексуално насилие** – показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространяване на истории и изображения със сексуален подтекст, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждавене към сексуално действие.

• **Кибернасилие** – обидни колажи, снимки, видеа, коментари, обаждания и изпращане на обидни съобщения /SMS, MMS, публикуване на обидна информация в социалните мрежи и др./, използване на дискриминативни и обидни етикети, използване на език на омраза, кражба на профили.

<u>Последователност на процедурите за интервенция:</u>

- Прекратяване на ситуацията и успокояване на всички участници.
- Класният ръководител / учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.
- Уведомяване на родител от класния ръководител / учител.
- Консултации - предприемат се индивидуални разговори с участиците от класния ръководител / учител.
- Мерки и действия от страна на класен ръководител / учител – намиране на решение, което да удовлетворява страните и да служи за пример на наблюдателите.
- Мониторинг на предприетите мерки и действия.
- Подпомагане от училищния психолог и педагогическия съветник.

Документиране:

Ситуациите от първо ниво не се регистрират в дневника със случаи.
При наличие на щета от материален характер тя се възстановява.

2. Второ ниво – повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или насилие с по-сериозни последици – тормоз.

- **Физически тормоз** – шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на стол, дърпане на уши или коса.
- **Психически тормоз** – изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне или манипулиране, подигравки, отправени пред целия клас или група обиди и публично унижение, обиди,
интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне, игнориране, неприемане, използване.
- **Сексуален тормоз** – сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози.
- **Кибертормоз** – непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, кражба на профил и използване езика на омразата.

Последователност на процедурите за интервенция:

Действията на второ ниво се предприемат от класен ръководител, съвместно с училищен психолог, образователн медиатор, представител на училищния координационен съвет и задължително родител, като се уведомява директор. По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция. Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето или същият би нарушил училищната процедура трябва, да се уведоми директорът, който следва да се обърне към ОЗД.

- Прекратяване на ситуацията и успокояване на участниците.

- Учителят / класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията. Всеки служител, станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал до ОЗД.
- Учителят / класният ръководител съобщава на координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка, директорът подава сигнал до ОЗД и /или полицията и се инициира работа по случая.
- Уведомяване на родител.
- Действия на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случая.
- Проследяване на предприетите мерки и действия.

Документиране:

Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за ситуации от свидетеля на случилото се или класния ръководител / учителя.

При наличие на щета тя се възстановява.

2. **Трето ниво – системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, за който и да е от участниците в ситуацията:**

- **Физически тормоз** – сбиване, задушаване, събаряния, причиняване на изгаряния или други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури, заплашване с оръжие.
- **Психически тормоз** – сплашване, изнудване, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване на движението, склоняване към употреба на наркотици и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации, клетви, публично унижение, заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група, организиране на затворени групи / банди, последиците, от които нараняват други.
- **Сексуален тормоз** – съблазняване на друго дете, злоупотреба с власт или подстрекаване, изнудване, склоняване или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение.
- **Кибертормоз** – повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, профили и

лични данни, заснемане без разрешение, заснемане и разпространение на сцени на насилие, разпространяване на записи и снимки на детска порнография.

Последователност на процедурите за интервенция:

На трето ниво уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза.

Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти или организации.

Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето трябва да се уведоми директорът, който следва да се обърне към ОЗД.

- Прекратяване на ситуацията и успокояване на всички страни.
- Учителят / класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията. Незабавно се уведомява директора и се подава сигнал до ОЗД и/или органите на полицията.
- Уведомяване на родител.
- Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците.
- Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, подпомагане от училищния образователен медиатор и социален работник, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора. Ако друга организация или услуга е въвлечена в работата с ученика институцията осъществява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.
- Проследяване на предприетите мерки и действия.

Документиране:

Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със ЗЗД, НПО, ЗПУО.

При материална щета се съставя протокол за възстановяване на щетата.

IV. Система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда:

1. Създаване на Училищен координационен съвет за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза:

Състав на УКССТУ:

Председател: Светослава Йовчева – педагогически съветник

Членове: 1. Минко Арабаджиев – училищен психолог

2. Яница Спасова – училищен психолог
3. Вера Беганова – учител по Математика
4. Надежда Бутева – учител по БЕЛ
5. Донка Танина- родител
6. Елена Танина – ученичка

2. Оценка на ситуацията – оценката се организира от ръководството и се осъществява от координационния съвет в началото на учебната година. Съдържа описание на: До колко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в училище? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирало до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

За целта могат да се използват редица инструменти, спеиални въпросници, дискусии с участие на цялата училищна общност, фокус групи с деца, учители и родители.

Резултатите от оценката се представят от **координационния съвет** на тематичен педагогически съвет.

3. Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза.

Планът се изготвя и реализира от координационния съвет и се утвърждава от директора на училището с продължителност една учебна година, като се актуализира в началото на всяка учебна година.

4. Осъществяване на дейности по превенция на насилието и тормоза.

4.1 Дейности по превенция на равнище институция:

- Създаване/актуализиране на етичен кодекс на училищната общност
- Създаване/актуализиране на единни училищни правила в две стъпки:

Стъпка 1: изработване на правила на поведение и ценности от всеки клас.

Стъпка 2: обобщаване на правилата на ниво институция и вписването им в Правилника за дейността на институцията.

- Внасяне на промени в Правилника за дейността на институцията при необходимост.
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.
- Подобряване на системта от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз.
- Реализиране на специализирани обучения на педагогическия персонал по теми свързани с превенция и справяне с насилието и тормоза.
- Информиране за наличините ресурси в общнсостта - съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието на тормоза в училище.

4.2. Дейности за превенция на ниво клас.

- Създаване на правила за поведение във всяка паралелка.
- Обучителни дейности и работа с класа, водени от учител/класен ръководител: групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит.
- Използване на подход ориентиран към децата, осигуряване на условия за участие на учениците в реализирането на дейностите по превенция (реализиране на различни инициативи и проекти, идващи от учениците).
- Провеждане на тематични родителси срещи.

5. Осъществяване на дейности по интервенция на насилието и тормоза.

5.1. Дейности по интервенция на равнище институция:

- Водене на Дневник със случаи и процедури за управление на информацията – вписва се следната информация: дата, група/клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

На базата на вписаните ситуации координационния съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаването на насилието и тормоза и при необходимост дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на ЗЗД и ЗПУО, предлага мерки и конкретни интервенции за работа.

Координационният съвет дава становище и насочва ученика към ДПЛР за дете в риск, при необходимост.

Дневникът се съхранява при педагогическия съветник.

-Инициииране на работа по слуай и насочване на случая към други служби, при необходимост.

При регистрирани случаи на трето ниво, както и по преценка на случаи от второ ниво, незабавно се уведомява ДСП (Отдел „Закрила на детето“) и/или полицията. Уведомените институции започват проверка на сигнала и индивидуална работа по случай с дете от мултидисциплинарен екип по реда на координационния механизъм за взаимодействие при работа в случай на деца жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействи при кризисна интервенция. При ситуаця, в която случая не се разглежда от мултидисциплинарен екип, координационният съвет инициира работа по случай с ученика в училище.

Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

5.2. Дейности по интервенция на равнище клас:

- Обсъждане между учениците и учителя/класен ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието на всички участници и свидетели, последствията от проблема и възможни решения.

- Съвместни действия между класен ръководител/учител и училищен психолог, включване на външни специалисти.
- Използване на посредник при решаване на конфликта - образователен медиатор и/или социален работник.
- Провеждане на тематична родителска среща.

6. Работа с родители

6.1. Партньорство с родителите по превенция на насилието и тормоза.

- Провеждане на тематична родителска среща – чрез която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, акцентират на основните моменти в механизма, дискутират тяхната готовност да участват.
- Покана към родителите за представяне на своите професии, хобита интереси, правейки видима връзка между образованието и приложението му в живота.
- Идентифициране на родители-посредници, можещи да осъществят връзка между училището и други организации и институции (специалисти в областта на помагащите професии – психолози, социални работници, медиатори, лекари и др, с чиято помощ могат да се осъществят различни училищни инициативи; родители, които изявяват желание да се включат в групи за придружаване на определени групи деца от дома до училище и обратно или родители изявяващи желание да се отзоват като посредници между институциите, когато това се налага.

6.2. Партньорство с родителите в случай на интервенция.

- Уведомяване на родителите на участниците в ситуацията на насилие или тормоз.
- Запознаване на родителите с предприетите от страна на институцията действия за разрешаване на ситуацията.
- Насоки към учителя за разговор с родителите – препоръчително е разговорът да започне със силните страни на учениците и след това да бъде представена ситуацията, с цел сваляне на напрежението; запознаване на останалите родители от класа, с цел изясняване на неизвестните и избягване на погрешна интерпретация, а също париране на негативно отношение от тяхна страна към другия/те ученик/ци, за да не се задълбочи конфликта. Би било добре да се подбере

възможно най-подходящото място за провеждането на конструктивен диалог със страните. По преценка, учителят може да насочи родителите за консултация с училищния психолог или с други специалисти при необходимост, а също да потърси съдействия от образователния медиатор и социалния работник в училището.

6.3. Насоки за работа с родители при отказ да съдействат.

- При отказ от страна на родителите да съдействат или пък възпрепядстват действията на училището, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

7. Ресурсна обезпеченост.

7.1. Ръководството на институциите в системата на предучилищното и училищното образование е необходимо да осигурява:

- Ежегодно обучение на служителите по теми, свързани с насилието и тормоза.
- Обучени специалисти за интервенция в ситуации на тормоз в институцията, а при липса на такива да се обърне към външни специалисти.
- Информация, материали по темата за насилието и тормоза в училището, информация за наличните ресурси в общността и други.

7.2. Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява:

- Проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в образователните институци
- Провеждане на обучения чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза, в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и други.

V. Действия на служителите, в случай на инцидент или ситуация на тормоз:

1. При настъпване на ситуация или инцидент, който би могъл да застраши здравето и/или живота на ученик, всеки учител/служител в училището е длъжен незабавно да уведоми медицинското лице и ръководството на училището.
2. Непосредствено след инцидента медицинското лице в училището извършва първоначален преглед на пострадалия ученик и регистрира състоянието му в амбулаторната книга.
3. По преценка на медицинското лице и/или при необходимост, незабавно се уведомява Центъра за спешна помощ (от медицинското лице или ръководството на училището) на телефон 112. Незабавно след това се уведомяват родителите.
4. В случай, че медицинското лице отсъства педагогическият специалист, отговарящ за ученика предприема незабавни действия за оказване на помощ на пострадалия в рамките на своята компетентност.
5. Незабавно след това, учителят или лицето носещо отговорност за ученика уведомява родителите за настъпилия инцидент.
6. След като е уведомил родителя, педагогическият специалист търси контакт по телефон с личния лекар на ученика, който да даде указания за действие до пристигането на Спешна помощ.
7. След предприемането на неотложните мерки, учителят, носещ отговорност за ученика по време на инцидента, подава писмен доклад до директора на училището, в който описва инцидента и предприетите мерки.
8. Ако инцидентът е свързан със случай на насилие или тормоз, ситуацията се регистрира и описва в Дневника случаи и процедури за управление на информацията, воден от УКССТУ, с цел да се проследи развитието на случая и да се планират адекватни действия.
9. В зависимост от конкретната ситуация учителят и ръководството на училището могат да потърсят съдействие от служител на ДПС към 5 РПУ – гр. Пловдив и дежурен социален работник от отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ – община Тракия, гр. Пловдив.

10. След предприетите незабавни действия, директорът на училището в срок от един час от узнаването подава първоначалната информация на началника на РУО – Пловдив и в срок до двадесет и четири часа подава писмен доклад, съдържащ информация за инцидента, състоянието на пострадалия ученик и предприетите действия.

Подаване на сигнал за дете в риск от насилие и тормоз:

Насочване на случая към външни служби:

При идентифициране на ситуация на тормоз, следва да се уведомят органите за закрила на детето: ОЗД и/или полицията.

Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7 /1/ „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерство на вътрешните работи. /2/ Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

От страна на училището всеки един професионалист, работещ в системата на образованието, може да подаде сигнал към ОЗД по местоживеене на детето. Сигналът може да бъде подаден и към **Национална телефонна линия за деца 11 61 11 към Държавната агенция за закрила на детето.**

Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случай на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

При констатиран случай на кибертормоз сигнал може да се подаде към **Национален център за безопасен интернет на телефон:** 124 123 или на имейл: helpline@online.bg

ВРЪЗКИ:

Единен номер за спешни повиквания Тел: 112

Национална телефонна линия за деца Тел: 11 6 1 11

Национален център за безопасен интернет Тел: 124 123

Гореща телефонна линия за пострадали от насилие - Фондация "Асоциация Анимус" Тел. + 359 800 18 676; 02 9817686;

Държавна агенция за закрила на детето:

Тел. + 359 2 933 90 10

Факс + 359 32 64 97 98

E-mail: stopech@sacp.government.bg

Дирекция "Социално подпомагане" - Община Тракия Тел: 032/ 39 24 30

Отдел „Закрила на детето” ул.“ Неофит Бозвели“ №38

Тел: 032/ 392 360, 032/ 643 964, 0879 881 514, 0879 881 516

МКБППМН Община Тракия – секретар

тел. 032 682 393 mkbppmn_trakia@abv.bg

5-то РУ на МВР – гр. Пловдив Дежурен отдел тел: 032/681 737

Детска педагогическа стая към 5-то РУ на МВР – гр. Пловдив тел: 032/932543